

DRUŽBENE MREŽE V FOLKLORISTIČNEM RAZISKOVANJU

MARJETA PISK

Na podlagi treh izbranih primerov, in sicer folklorističnega udejstvovanja Karla Štreklja in njegovega urednikovanja Slovenskim narodnim pesmim, delovanja povojnih neformalne »delovne skupine vzhodnoalpskih folkloristov« Alps Orientales in jugoslovanske Zveze društev folkloristov Jugoslavije, so prikazane različne koncepcije povezovanja raziskovalcev, ki so z oplajanjem idej zaznamovale delo slovenskih folkloristov.

Ključne besede: Karel Štrekelj, Alps Orientales, Zveza društev folkloristov Jugoslavije, družbene mreže

Based on three selected examples, namely the folklore activity of Karl Štrekelj and his editing of Slovene national songs and the work of the post-war informal "working group of the Eastern Alps folklorists" Alps Orientales and the Association of Folklore Societies of Yugoslavia, various concepts of social networking among researchers are outlined that influenced the work of Slovenian folklore researchers.

Keywords: Karel Štrekelj, Alps Orientales, Zveza društev folkloristov Jugoslavije, social networks

Folkloristika si je ves čas svojega (institucionalnega) razvoja prizadevala za avtonomni status raziskovalnega področja in gnotne podpore. Njeno stikanje in prepletanje z etnologijo in antropologijo, pa tudi tesno razmerje s filologijo, iz katere je v veliki meri izšla in s katero deli dileme, ki jih prinašajo terenski zapisi (več Ivančič Kutin 2016), se je izražalo na različne načine (gl. Kumer 1975; Stanonik 1988, 1992; Slavec Gradišnik 2000, 2008a; Golež Kaučič 2011; Klobčar 2011). Pri tem so na samo vsebino raziskav, metodološke pristope in posledično produkcijo folklorističnega znanja pomembno vplivale družbene mreže raziskovalcev, ki so začrtale krog njihovega razmišljanja, sodelovanja in publiciranja (prim. Slavec Gradišnik 2008b). Prav sodelovanje je med glavnimi dejavniki spodbujanja in prenosa znanstvenega kapitala med raziskovalci (Bozeman in Corley 2004); tako danes raziskovalne skupine v produkciji znanja prekašajo posameznike (Wuchty idr. 2007), ker skupinsko delo olajša proces raziskovanja in zboljšuje možnosti uporabe rezultatov raziskav (Kastrin idr. 2017). Sodelovanje med raziskovalci prispeva k navzkrižni oploditvi idej (Katz in Martin 1997), ker vključuje različne miselne perspektive in spodbuja nove vpoglede v kompleksne probleme ter s tem pomembno vpliva na kakovost raziskovalnih spoznanj (He idr. 2009).

V prispevku se omejujem na sodelovanje in mreženje med folkloristi na Slovenskem in na sosednjih območjih, saj so študije pokazale, da verjetnost sodelovanja narašča s fizično bližino (Katz 1994). Pri tem se opiram na teoretske podmene analize družbenih omrežij (Scott 2017), po katerih je povezovanje konstitutivni in zelo pomemben del družbenega življenja (Knoke in Yang 2008). Vendar namen članka ni mrežna analiza akterjev folklorističnega raziskovanja, pač pa prikaz različnih načinov sodelovanja med raziskovalci istega

področja. Struktura razmerij med akterji in položaj posamičnih akterjev v družbeni mreži imata namreč pomemben vpliv na ravnanje, percepcijo in odnose tako posameznika kot sistema kot celote in sta zato uporabna za interpretacijo družbenega ravnanja vključenih posameznikov (Nav. delo).

FOLKLORISTIČNO DELOVANJE KARLA ŠTREKLJA

Na akterja osredinjeni oz. ego-mrežni pristop je najbolj uporabljeni pristop v analizi družbenih mrež: v izhodišče postavi posameznika in njegove stike z drugimi (prim. Crossley idr. 2015). Osnove te analize so uporabne tudi v analizi vpetosti raziskovalca v določena omrežja in vpliva njegove povezanosti z drugimi na njegovo delo. Že od samih začetkov raziskav ljudske kulture na Slovenskem so bili raziskovalci namreč vpeti v določena osebna omrežja s skupnim znanjem, prepričanji in prizadevanji, in so tako delovali v miselnih koncepcijah krogov, ki so se raziskovalnim vprašanjem posvečali tako v skupni državi kot v širšem slovanskem svetu (gl. Slavec Gradišnik 2007; Klobčar 2016). Poleg tega so pri zbiranju terenskega gradiva potrebovali pomoč ljudi s terena, zapisi gradiva pa so izražali selekcionirano podobo ljudske kulture.

Najznačilnejši primer takšnega sodelovanja je Štrekljevo urejanje *Slovenskih narodnih pesmi*, ki so prva kanonizirana oblika slovenske ljudske pesemske ustvarjalnosti, pa tudi »sistem, ki je potem obveljal kot znanstven in odločilen za izdajo ljudskih pesmi« (Fikfak 1999: 148) in je kljub očitanim pomanjkljivostim (Terseglav 2001) določil temeljne koordinate prihodnjega znanstvenega raziskovanja in predstavitev ljudskih pesemskih tradicij. Iz same zbirke vidimo, da kanon ni sad izključno Štrekljevih presoj in razumevanj, katere pesmi klasificirati kot slovenske narodne (ljudske) pesmi, pač pa da gre predvsem za urejeno izdajo že izbranih zapisov, ki so mu jih poslali zapisovalci in zbiralci,¹ omenjeni v zahvalah k posamičnim zvezkom. Pomembno vlogo jim je priznal že sam Štrekelj: »Če doseže moja zbirka neko idealno popolnost – popolna ne more biti po naravi svojega predmeta nikoli – v to so pripomogli ravnokar imenovani moji podporniki in pomočniki« (SNP 1. 1980 (1898): XV).

Če skušamo orisati njihovo sodelovanje, se nam izrisujejo formalne in neformalne mreže, ki so pomembno vplivale na konceptualizacijo in nastanek dela, zapisanega v nacionalno kulturno zgodovino. Ker je število navdušenih »rodoljubov«, ki so s Štrekljem posredno ali neposredno sodelovali pri graditvi obsežnega kanona, veliko (več Kroprej 2001; Ivančič Kutin 2016), se v prispevku omejujem na krog Štrekljevih sodelavcev, ki so tako ali drugače povezani z Gorico, mestom, kjer je Karel Štrekelj preživel velik del svojega otroštva in mladosti in je pomembno vplivalo na njegove poznejše delovanje in povezovanje.

¹ V Katalogu zbiralcev, ki dopolnjuje celovito študijo Štrekljevega dela, so objavljena imena 342 posameznikov, katerih zapisi se našli mesto v Štrekljevi zapuščini (Kroprej 2001).

Med bivanjem v Gorici (1867–1878) je mladi Štrekelj stkal številne osebne vezi tako z vrstniki, ki so se v tistem času šolali na goriški gimnaziji, kot s profesorji in drugimi aktivnimi posamezniki, ki so poklicno delovali v mestu v času razgibanih narodnoformativnih procesov. Prav skupni prostor, tako fizični kot izkustveni, ki jih je povezoval, je pomembno vplival na njihovo sodelovanje in pripomogel tudi k zastopanosti posameznih krajev oziroma pokrajin v nacionalnem kanonu ljudskih pesmi (prim. Kropelj 2001). Prostori srednješolske in univerzitetne formacije kot prostori institucionalnih pogledov in odnosov tako pomembno odsevajo v družbenih mrežah in delih posamičnih avtorjev ter obenem omogočajo prepoznavanje izvirov skupnih pristopov in toposov (Fikfak 1999). Tu gre predvsem za mreženje,² medsebojno povezovanje in (občasno) sodelovanje. Družbene mreže tako lahko določimo glede na prostor, v katerem so se ustvarile povezave, kot tudi na kraje, oblike in intenziteto sodelovanja na medsebojno korespondenco (prim. tudi Fikfak 1999: 150).

POZIVI ZA ZBIRANJE LJUDSKIH PESMI

Želja zbrati pesmi celotnega slovenskega ozemlja in ga tako simbolno predstaviti, se je pojavljala že pred Štrekljevim prevzemom uredniškega dela. Tako je poziv Slovenske matice k zbiranju ljudskega blaga, objavljen v *Kmetijskih in rokodelskih novicah* 7. 11. 1868, v prvi vrsti nagovarjal dijake³ in učitelje, ki bi si z denarno nagrado za zbrane pesmi lahko izboljšali materialni položaj, kakor je predlagal Ferdo Kočevar v pozivu Slovenski matici:

Za dober vspeh nabiranja našega narodnega literarnega blaga je porok denarna nagrada, ki se bo imela nabirateljem obetati in plačati. Kdor hoče svoj trud Matici darovati, bilo bi mu na slavo in na čast! Al taka poklomba se od vseh pričakovati ne sme in ne more. [...] Ker za nabiranje narodnega literarnega blaga ni treba ne visoke učenosti ne spisateljskih sposobnosti, zato se je mnogo nadtecateljev nadjati, če ne bo nagrada preveč škrtna. Marsikteremu dijaku siromaku ali učitelju na deželi bodeta na tak način groš ali dva v žep padla. (Kočevar 1868: 245)

Kočevarjev predlog je bil sprejet: Matičin poziv za zbiranje je našel odmev predvsem med profesorji in dijaki gimnazij, tudi goriške.

² Tudi Štrekelj je uporabil podobo mreže: »Podpisanec namerava torej urediti in izdati vse narodno blago, kar ga more dobiti po tiskovinah in rokopisih. Pri tem se noče omejiti na kako posamezno deželo, kjer bivajo ljudje našega jezika, ampak razprostrl je svoje mreže na vse kraje, koder živi narod slovenski« (Štrekelj 1887: 628).

³ Na dijake so se s pozivi za zbiranje že prej obračali Anton Janežič (1850), Matija Majar (1850) in Gregor Krek (1858), takrat tudi sam še dijak (prim. Klobčar 2006: 197), več o nagovarjanju zbiralcev tudi Klobčar (2017).

Tu sta zlasti profesorja Fran Erjavec in Fran Levec^[4] spodbudila dijake k zbiranju ljudskih izročil. Večje ali manjše rokopisne zbirke so tedaj zbrali dijaki Josip Balič, Jakob Fon, Dragotin Huber, J. Jereb, Janez Kokošar, Franc Kranjec, Peter Laharnar, Ivan Marec, Janez Murovec, Simon Rutar, Frančišek Sedej, Miha Skočir, Dragotin (Karol) Štrekelj, Jožef Tomšič, G. Uršič in Janez Vodopivec. (Dolenc 2001: 64)

Tudi Anton Pegan iz Vipave je začel zbirati ljudsko gradivo v času, ko je obiskoval goriško gimnazijo, in je »v letih 1868 in 1869 z ljudskim izročilom popisal kar dvanajst sno-pičev, nato pa jih je izročil vipavskemu dekanu Juriju Grabrijanu, da bi jih oddal Slovenski matici v Ljubljani« (Kropej 2007: 20).

Zbrano gradivo je torej prihajalo v Slovensko matico tako neposredno⁵ kot prek različnih posrednikov. Ko je Fran Levec jeseni 1873 zapustil Gorico in odšel poučevat na ljubljansko realko, je po domnevah Janeza Dolenca zapise ljudskega blaga dijakov goriške gimnazije odnesel s seboj in jih posredoval Gregorju Kreku kot uredniku predvidene zbirke. Toda ko je urednik Krek odpovedal nadaljnje sodelovanje s Slovensko matico, je bilo leta 1886, ko je Fran Levec postal prvi podpredsednik Slovenske matice, uredništvo zaupano Karlu Štreklju. Predaja uredništva očitno ni potekala brez zapletov: Krek je gradivo sicer vrnil Matici, drugega gradiva pa svojemu nasledniku na uredniškem mestu Karlu Štreklju ni izročil, celo njegovih dijaških zapisov mu ni hotel vrniti (Dolenc 2001: 65). Da bi pridobil čim več gradiva, je Štrekelj ponovno izdal povabilo k sodelovanju pri zbiranju ljudskega blaga v »Prošnji za narodno blago« (Štrekelj 1887: 631).

Iz Štrekljevega predgovora k prvemu zvezku *Slovenskih narodnih pesmi* izvemo, da so na njegov poziv med prvimi odgovorili goriški znanci:

Zahvaliti moram potem gospode, ki so mi izročili svoje zbirke v porabo na moj poziv, objavljen l. 1887 v »Ljubljanskem Zvonu« in »Slovanu«.

Ti gospodje so po hronološkem redu:

Julij pl. Kleinmayr, profesor tedaj v Gorici, sedaj v Koprju, ki mi je izročil svojo zbirko in zbirke svojih dijakov;

dr. Frančišek Sedej, tedaj prof. bogoslovja, sedaj c. in k. dvorni kaplan, kanonik in apostoljski protonotar v Gorici, ki mi je izročil zbirko svojo, zbirke bivših goriških dijakov Jožefa Maligoja, Mihaela Skočirja (sedaj c. in kr. stotnika v Celju), J. Berlota (sedaj župnika na Ogrskem pri Šempasu) in pa zbirki Jožefa Kraglja,

⁴ »Levec je sploh v vseh slovenskih učencih, ki so bili takrat na gimnaziji, vzbudil neko ognjevito navdušenje za domači jezik in domače slovstvo. Posebno radi smo prebirali narodne pesmi, slovenske in srbske« (Štrekelj 1885: 229).

⁵ V Matičinem pozivu je bilo določeno, da »(p)oslane nabirke v rokopisih se bodo tudi nefrankirane sprejemale« (Poziv 1868: 366).

sedanjega dekana tolminskega, in A. Črva, bivšega duhovnika na Sveti gori pri Gorici (zbirki zadnjih dveh nabiralcev iz zapuščine prof. Š. Kocijančiča); Ivan Murovec, sedaj dekan v Cerknem; Janez Kokošar, sedaj župnik v Šebreljah ... (SNP 1. 1980 (1898): XV).

Iz objavljene zahvale je razvidno, da so rokopisni zvezki in zapisi pesmi prehajali iz rok v roke med povezanimi akterji. Štrekelj pa si je zapisal še daljše verige prenosa rokopišnega gradiva, kakor npr., da je »Jožef Kragelj, sedaj dekan v Tolminu, zapisal leta 1862. več narodnega blaga, katerega je bil izročil Štef. Kocijančiču. Meni sta prišla po Sedeju v roke 2 zvezčiča (II. in III.).«⁶ Zato je samo avtorstvo zapisov pogosto težko določljivo oz. zavajajoče, kljub morebitnim navedbam: Simon Rutar, Štrekljev znanec z goriške gimnazije, je tako v *Ljubljanskem zvonu* leta 1883 objavil devet zapisov ljudskih pesmi pod naslovom »Narodne pesmi« s pripisom »Nabral S. Rutar«. Po ugotovitvah Janeza Dolenca je najbrž le prva, »Soldatovo pismo«, njegov izvirni zapis, druge pa je prepisal od drugih zapisovalcev. Iz tretjega zvezčiča Rutarjevih prepisov je namreč razvidno, da je dve pesmi (»Soldaška« in »Srečna smrt«) zapisal Ivan Kokošar v Oblokah in v Hudajužni, pesmi »Dekliška žalost«, »Zaljubljeni« in »Vasovalna« je v Senožčah zapisal Franc Meden, pesem »Mlada« je zapis iz Kanala Alojzija Goljevščka, pesem »Vasovalca« (Izpod Krna) je na Vrsnem zapisal Simon Gregorčič, »Kolednico o začetku sv. Višarij« pa v Dutovljah Lovro Žvab (Dolenc 1982: 22–23). Zgolj glede slednje je bilo vprašanje avtorstva zapisa jasno izraženo v pismu uradniku Levcu: »Za natisniti zadnjo (to je kolednico) bode morda prositi dovoljenja g. učitelja L. Žvaba, ker sem jo bil prepisal iz njegove zbirke.«⁷ Pesem je bila natisnjena, v Žvabovem zvezku pa je ob tej pesmi pripis: »To je prepisal prof. Rutar in objavil v Ljublj. »Zvonu« l. 1883, št. 594.«⁸

V *Slovenskih narodnih pesmih* poti posredništva pri pesmih niso prikazana: tako je pri objavljenih pesmih iz Rutarjevih štirih rokopisnih zvezkov, od katerih je prvi naslovljen *Izbrane slovenske narodne pesni, ki so po raznih časopisih raztresene*, drugi pa *Izbrane slovenske narodne pesni, ki so po raznih knjigah in časopisih raztresene*, navedena prva objava in ni razvidno, da gre (verjetno) za Rutarjev izbor prepisov pesmi.

GORIŠKI ZNANCI V ŠTREKLJEVEM DRUŽBENEM OMREŽJU

Čeprav je bil Štrekelj po Tominškovih besedah »družabno precej rezerviran trd Kraševce«⁹ (1952: 171), je gojil številne stike; pomoč znancev in prijateljev je pričakoval že pri samih pripravah na zbiranje in izdajo pesmi:

⁶ ZRC SAZU, Arhiv GNI, Glonarjeva zapuščina 85, Zapisovalci Štrekljeva zapuščina, Podatki.

⁷ NUK, Ms 1409, Mapa 35b, Simon Rutar.

⁸ ZRC SAZU, Arhiv GNI, Štrekljeva zapuščina 174, Lovro Žvab.

⁹ To predstavo razblinja njegovo aktivno udejstvovanje v leta 1879 ustanovljenem Slovenskem literarnem društvu na Dunaju, ki je imelo med svojimi nalogami zapisano tudi: »Društvo bo skrbelo za nabiranje narodnega blaga kakor tudi za lep in čist jezik.« (*Slovenec*, 11. 2. 1879), ali pa navedba

Program, katerega si je podpisaneec napravil, je potem takem grozno obširen; ali popolnoma si je v svesti, da se z dobro voljo in pomočjo svojih rojakov da srečno izvesti posebno glede »realne strani ustnega slovstva«, to je, glede pesmi, — pravljic, pripovedi, anekdot, — pregovorov in rekov, — vraž, zagovorov in kletvin. (Štrekelj 1887: 630)

Posebne pomoči si je obetal od učiteljev in duhovnikov:

Dopošlje naj mi, kar je njemu zapisati mogoče. V tem oziru mi morete največ pomoči vi, učitelji slovenskega naroda v cerkvi in šoli, katerim je dana prilika, da vedno živite med njim: na vas se torej še posebno obračam! (Štrekelj 1887: 632)

Prav ti skupini sta bili tudi najaktivnejši pri razširjanju narodne ideje med širše plasti prebivalstva, predvsem prek kulturnih dejavnosti (več Hroch 1968, 2000; Judson 2006, 2016). Štrekelj je tako s svojim vabilom k zbiranju ljudskih pesmi dosegel v slovenskem prostoru odziv, kakršnega prej ni bilo in kakršen še ni bil objavljen v slovenskem jeziku (Fikfak 1999: 148).

S svojim gimnazijskim profesorjem Francem Levcem je bil tesno povezan tudi pozneje, saj mu je ta finančno pomagal in mu kot urednik *Ljubljanskega zvona* objavljal članke,¹⁰ kot predsednik Slovenske matice pa si je zavzeto prizadeval za izdajo zbirke *Slovenskih narodnih pesmi* in celo pogojeval svoj odstop s predsedniškega mesta v primeru, če Matičin odbor ne bi potrdil natisa sedmega snopiča. Tako je v pismu Murku zapisal: »Prihodnji ponedeljek prinese odločitev. Če izpade zoper Št. [Štreklja, op. M. P.], jaz takoj odložim predsedništvo, ker nečem biti sokrivec tega narodnega greha« (V Ljubljani, 28. 3. 1903, Levec 1973: 65).

Urednik Štrekelj ni mogel sam razrešiti vseh težav, ob katere je trčil. Tako se je z vprašanjem glede melodij v Vrazovi zbirki obrnil na Ivana Kokošarja,¹¹ ki je že kot dijak goriške gimnazije zapisoval ljudske pesmi v Hudajužni in Oblokah,

---

Henrika Tume: »Precej sva občevala s Štrekljem, poznejšim profesorjem filologije. Marsikateri večer sva se pozno v noč prerekala o raznih jezikovnih vprašanjih. Omenjam, da sem se bil vpisal tudi za izrednega slušatelja pri Miklošiču. S Štrekeljem sva si bila precej ostra nasprotnika.« (Tuma 1997: 120)

¹⁰ Štrekelj v pismu Levcu 18. 11. 1884: »Ako stavite vame toliko zaupanja in ker nikogar nimam, na katerega bi se obrnil, nego Vas, Vas prosim, ako Vam je mogoče, da mi pomorete v tej sedANJI stiski s 30 glđ. Upam, da poplačam ves dolg še to leto (1885), ako mi daste le dovolj prostora v listu« (NUK, Ms 973, VIII/B, Mapa 36, Prijateljevi prepisi). Da pa to sodelovanje ni bilo brez konfliktov, nakaže Levčevo pismo Matiji Murku: »Nadejal sem se, da mi tako poročilo pošlje g. dr. Štrekelj, a je ta menda popolnoma pozabil »Ljubljanskega Zvona« in vseh dolžnostij, katere ima še proti njemu« (Lj. 20/II 86, Levec 1973: 55).

¹¹ Ivan (Janez) Kokošar (1860 Hudajužna–1923 Grahovo) je kot gojenec malega semenišča obiskoval gimnazijo v Gorici (1871–1879), nato je tam študiral teologijo (1879–83) in bil leta 1883 posvečen v duhovnika. Služboval je v Cerknem, Šebreljah pri sv. Ignaciju na Travniku (Gorica) in Grahovem. Bil je pomemben član ceciljanskega gibanja. Kot župnik v Šebreljah je »(o)b počitnicah [...] svojo hišo gostoljubno odpiral mnogim prijateljem. Prihajali so k njemu in ostajali po več dni n. pr. njegov profesor

pozneje tudi po Cerkljanskem, zapisoval je tudi, kar je izvedel od svojih součencev iz okolice Kanalske, Kobaridske, potem s Kranjskega in celo Štajerskega. V zbirko svojo je privzel tudi zbirko Murovčevo in Kendovo¹² [...] in zlasti za cerkvene pesmi je uporabljal tudi pisane zbirke, ki se hranijo po raznih cerkvah na Tolminskem in Cerkljanskem (v Melcih, Št. Viški gori, Oblokah), potem zbirko, ki je last Ant. Kosmača ml. v Cirknem (napisana okoli 1860), Hadolinova zbirka cerkvenih pesmi iz l. 1802, Ant. Laharnerjeva zbirka cerkvenih pesmi.¹³

Razlogi, zakaj omenjeni Kokošarjev projekt zapisa in objave melodij v *Slovenskih narodnih pesmih* ni bil uresničen, ostajajo nepojasnjeni; obenem pa se ponovno odpirata vprašanji prenosa in spornosti navedb avtorstva zapisov pesmi, saj so številne pesmi, »ki jih je Štr.(ekelj) označil kot Kokošarjev zapis, [...] K.(end)-ove« (Lovrenčič 1928: 443). Josip Kenda je namreč del svojih zapisov »odstopil zbiratelju Janezu Kokošarju, ki jih je priključil svoji zbirki in so kot Kokošarjeva zbirka objavljene v SNP [...]. Nekaj pesmi je sam poslal Štreklju in so v SNP zapisane kot Kendova zbirka« (Jevnikar 1982: 34).

TEŽAVE Z IZDAJO

Ko se določeni vzorci medsebojnih povezav zgostijo in vplivajo na norme sodelovanja (t. i. socialni kapital), to lahko prinese tudi določene omejitve oz. konflikte (prim. Coleman 1990). Tesna Štrekljeva vpetost v družbeno mrežo je pripeljala do trka z drugo mrežo, kar je povzročilo zaplet z izdajo zbirke. Levec je v pismu Štreklju menil, da »(druga) stranka, ki Vam je nasprotna in ki je hujša od duhovske, je po mojem menju čisto osebna« (Levec 1971: 50). V letih 1900 in 1901 je Štrekelj namreč polemiziral z nasprotniki Levčevega *Slovenskega pravopisa*, zlasti z Rajkom Peruškom in Franom Ilešičem,

v tej srditi novi črkarski pravdi ni manjkalo raznih sumničenj in žaljivih osebnih napadov, katerim je hotel avtor v posebni brošuri odgovoriti, česar pa ni izvršil. Namesto njega je to opravil prof. Štrekelj v temeljiti apologiji »O Levčevem slov. pravopisu in njega kritikah«. (Lovrenčič 1928: 643)

---

iz Gorice gospod Šantelj, sošolci profesor Štrekelj iz Gradca, okrajni glavar iz Sežane g. Laharnar in še drugi njegovi profesorji in sošolci. (Arhiv GNI ZRC SAZU, Kokošarjeva zapuščina, Zapuščinska korespondenca, *Nekateri spomini na delovanje gospoda Kokošarja*)

¹² Josip Kenda (1859 Temljine–1929 Gorica), folklorist, učitelj, končal je dva razreda goriške gimnazije in učiteljske v Kopru; od leta 1882 je bil učitelj v Tolminu, nato v Otaležu, na Reki-Ravnih na Cerkljanskem, Libušnjem idr. V številnih službenih krajih je zapisoval narodno blago in objavljaval v *Vrtcu in Ljubljanskem zvonu*; pomagal je tudi Štreklju, ko je prihajal na Cerkljansko (Jevnikar 1982: 34).

¹³ ZRC SAZU, Arhiv GNI, Glonarjeva zapuščina 85, Zapisovalci Štrekljeva zapuščina, Podatki.

Poleg tega je Ilešič gojil stare zamere do Štreklja, ki je ocenjeval njegovo doktorsko disertacijo:

Da sem seveda, četudi sem odobril nalogo, vendar dobro zasidral in dal svoj »aprobatur« samo po precej ostri kritiki, kdo mi bo to branil in za zlo vzelo? Možno naj bi bil zadovoljen, da je bil pripuščen vsaj k preizkušnjem! Tega seveda ni hotel, ril je in beračil (skoraj) tri leta, da so mu dali tisti prstan. Da mu je pri tem bila na poti seveda moja kritika, je kmalu zvedel. Njegova disertacija in njegovo beračenje za »sub auspiciis« je bilo neposredni povod ministrskemu razpisu, da se mora ob predlaganju takih promocij gledati v bodoče tudi na disertacijo, katera je bila prej le nekak pogoj, ali se pripusti kandidatu k rigorozu ali ne. Prej ni mogla najslabša disertacija zabraniti promocije »sub auspiciis«, danes – po Ilešičevem primeru je to drugače. Možno je res imeniten, da se mora njegovih sitnosti braniti celo ministrstvo z novimi ukazi. (9. 8. 1895)¹⁴

Opozicija mlajših profesorjev zoper Štreklja je izvirala tako iz Štrekljevega pedagoškega dela, vendar pa je imela korenine predvsem v pripadnosti družbenima krogoma, med katerima so se kresala trenja. Fran Levec je namreč zapisal, da »pri tej peki tudi dr. Gregorij (Krek) gnete testo« (Levec 1971: 50). Vendar pa je imel Štrekelj po drugi strani zaslombo tako v nekaterih znanstvenih ustanovah kakor pri političnih veljakah. Ob težavah z zaposlitvijo se je tako obrnil na grofa Franza Karla Coroninija Cronberga, ki je bil v času njegovih dijaških let goriški deželni glavar (1870–77), pozneje pa državni poslanec, in je bil Štreklju »jako naklonjen in pri Taaffeju ni v zadnjih vrstah« (Dunaj, 8. 12. 1889).¹⁵ Franzov oče Ivan je bil namreč vzgojitelj prestolonaslednika Franca Jožefa, skupaj z njim pa je vzgajal tudi poznejšega ministrskega predsednika Taafeja in svojega sina Franza Karla (prim. Klinec 1976: 198–199).

Opisani primer urednikovanja Karla Štreklja nam tako kaže nujnost vpetosti raziskovalca v mreže in hkrati soodvisnost in ovire, ki se zaradi tega pojavljajo.

ALPES ORIENTALES

Z razvojem folkloristične misli in lažjo dostopnostjo akademske izobrazbe je prišlo do formiranja zadostnega števila raziskovalcev, kar je omogočilo organizirano institucionalno delovanje. Za razloček od v glavnem individualnih raziskav folkloristov do druge svetovne vojne so bila za povojni čas na Slovenskem značilna (deloma tudi v duhu časa spodbujena) kolektivna, skupinska terenska raziskovanja slovenskih folkloristov in etnologov (Matičeto

¹⁴ NUK, Ms 1409, mapa 24.

¹⁵ NUK, Ms 973, VIII/B, Mapa 36.

1966: 629). Ker se vezi ob skupnem delu intenzivirajo, prihaja do zgostitve povezav, ki vodijo v večjo homogenost v pristopih, preferencah in praksah (Coleman 1988, po Crossley idr. 2015). Bližina v raziskovalnih prizadevanjih je tako vodila v povezovanje posameznikov v formalna združenja in neformalne skupine, kar je njihovo raziskovalno delo oplemenitilo z novimi pristopi in uvidi.

Tako je bila na pobudo Inštituta za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti oblikovana neformalna delovna skupnost narodopiscev vzhodnoalpskih dežel, poimenovana Alpes Orientales. Spoznanje o enovitosti ljudske kulture vzhodnoalpskih pokrajin ne glede na jezik in politične meje je združilo raziskovalce iz Slovenije, Avstrije, Furlanije in Retije v Švici, ki so 26. marca 1956 začeli

trodnevno »posvetovanje vzhodnoalpskih folkloristov«. [...] Ker se organizatorju za dober začetek ni zdelo potrebno veliko število udeležencev, so bili na posvetovanje povabljeni le nekateri strokovnjaki in ustanove iz bližnjih krajev Avstrije, Furlanije in severne Italije, iz Švice in Hrvaške, poleg domačinov seveda. (Matičeto 1956: 279)

Ustanovnega sestanka so se udeležili raziskovalci, ki so bili povezani že pred tem, in sicer Giuseppe Vidossi (Torino), Evel Gasparini (Benetke), Gaetano Perusini (Videm), Leopold Kretzenbacher (Gradec), Oskar Moser (Celovec), Robert Wildhaber (Basel), Milovan Gavazzi (Zagreb), Jakob Kelemina, Vilko Novak, Boris Orel, Sergij Vilfan, Valens Vodušek, Zmaga Kumer, Marija Jagodic, Emilijan Cevc, Milko Matičeto, Niko Kuret in upravnik Inštituta za slovensko narodopisje Ivan Grafenauer. To tesno povezanost je opisal Niko Kuret, ki je kot povod za nastanek družbene mreže Alpes Orientales označil članek Milka Matičetovega (1952), na katerega se je odzval

menda takoj naš nepozabni prijatelj Tano Perusini v Vidnu, za njim pa Leopold Kretzenbacher, zvesti spremljevalec našega dela v Gradcu. Pridružil se jima je že rajni Robert Wildhaber iz Basla kot glasnik Retoromanov, ki nas je z njim do njegove smrti vezalo globoko prijateljstvo. Za njimi tudi drugi. (Fikfak in Kuret 2008: 77)

Skupina je bila tako homogena, da so »vsi skupaj ugotovili, da bi mogli in morali skupaj sodelovati v raziskovanju naše ljudske kulture. Spoznali smo, kako smo si zares blizu« (Fikfak in Kuret 2008: 77).

Tako je Inštitut za slovensko narodopisje sklical prvi sestanek »vzhodnoalpskih narodopiscev« marca 1956 v Ljubljani. Po Kuretovih besedah je sestanek »uspel, vezi so se sklenile in poglobile. Kolegialnost je prerasla v prijateljstvo, začetno vikanje je prešlo v zaupno tikanje« (Prav tam). Vezi med člani mreže so se okrepile, skupnost se je začela sestajati vsake dve do tri leta, izmenoma po posamičnih deželah. Na srečanjih so obravnavali teme,

značilne za Vzhodne Alpe, in sicer prepletenost kulturnih vezi, obredne maske, ostanke starožitnosti v ljudskem izročilu, pastirsko kulturo in izseljevanje v življenju in ljudskem izročilu Vzhodnih Alp. Referati vseh sestankov, razen zadnjega iz Rezije (1975), so izšli v posebnih zbornikih (Kuret 1997: 50) z latinskimi naslovi in podnaslovi ter uvodniki v slovenskem, furlanskem, italijanskem in nemškem jeziku, medtem ko so bili članki objavljeni v nemškem, italijanskem in francoskem jeziku (sprva tudi v slovenščini).

Vendar je ta, kot so jo razumeli člani, bratovska skupnost morala priznati znamenja notranje krize, saj vsaka mreža kot družbena struktura ponuja tako priložnosti kot omejitve, ki so z njo povezane (Crossley idr. 2015). Po Kuretovih besedah je bila ta skupnost:

vendarle krog starejše in srednje generacije, ki je mlajše sicer sprejemala medse, pa vendarle med obojimi ni bilo prave »valovne dolžine«. Ko je med starejšimi smrt začela sekati vrzeli, se je krog razrahljal. (Fikfak in Kuret 2008: 77)

Mlajši raziskovalci naj bi želeli širše tematike, s čimer so se starejši težko sprijaznili. Tudi odkriti pogovori o tem položaju niso razčistili do kraja (prim. Kuret 1973: 263–264). Poleg različnih pogledov je bilo težavno tudi premagovanje organizacijskih ovir: »saj terja organizacija srečanja kar precej dela, premagovanja različnih ovir in tudi znanja«. Pri tem je Cevc poudaril (ne)znanje tujih jezikov, »ki jih še manj kot slovenski udeleženci ne obvladajo mlajši kolegi iz sosednjih dežel toliko, da bi v njih lahko pisali in govorili« (Cevc 1976: 13–14). Po zadnjem sestanku v Reziji leta 1975 je tako skupnost »shirala«, čeprav so se razšli z željo »Skupina naj živi naprej!« in upanjem na srečanje na devetem delovnem sestanku, »morda v Švici, kamor vabi vzhodnoalpske etnologe dr. R. Wildhaber« (Prav tam), saj na zadnjem srečanju ni bilo Avstrijcev, ki naj bi organizirali naslednje srečanje (Matičeto 1977: 309–310).

Raziskovalcev v tem družbenem omrežju ni vodila »samo želja po novih dognanjih, marveč tudi prestiž slovenskega naroda« (Fikfak in Kuret 2008: 77), zato je za ta krog »Alpes Orientales predstavljal neke vrste program, skupno vizijo in skorajda religijo« (Köstlin 2006: 34). Srečevanje tako ni pripomoglo samo k poglobljenemu primerjalnemu raziskovanju, pač pa je tudi pomenilo znamenje raziskovalne uspešnosti in elitnosti vključenih raziskovalcev, ki so medsebojno sodelovali in delili svoja spoznanja.

ZVEZA DRUŠTEV FOLKLORISTOV JUGOSLAVIJE (SAVEZ UDRUŽENJA FOLKLORISTA JUGOSLAVIJE)

Poleg povezovanja v neformalne delovne skupnosti in vključevanja v mednarodne organizacije so slovenski folkloristi sodelovali tudi v državno podprtih stanovskih združenjih. Ta družbena omrežja so bila sicer spodbujena od zunaj, vendar so se v njih ustvarila vozlišča trajnejših povezav med posamezniki. Konferenca »Mednarodnega sveta za glasbeno

folkloro« (IFMC) v Opatiji leta 1951 je bila povod za začetek strokovnega povezovanja in organiziranega sodelovanja folkloristov iz različnih jugoslovanskih republik. Tako je bil 1952 v Beogradu ustanovljen Jugoslovanski komite za glasbeno folkloro IFMC pri UNESCO, v Puli pa Društvo glasbenih folkloristov Jugoslavije (Udruženje muzičkih folklorista Jugoslavije). Ker so pravila tega društva predvidevala republiške sekcije, se je naslednjega leta oblikovala tudi Sekcija Društva glasbenih folkloristov Jugoslavije za Slovenijo. Na kongresu in občnem zboru na Bjelašnici pri Sarajevu se je Društvo glasbenih folkloristov leta 1955 preoblikovalo v Zvezo društev folkloristov Jugoslavije (ZDFJ oz. SUFJ, Savez udruženja folklorista Jugoslavije), sekcija za Slovenijo pa naslednjega leta v Društvo folkloristov Slovenije (Hrovatin 1959/60: 23).

Ker je »glede na želje po nadaljnji diferenciaciji in uveljavljanju raznih ambicij posameznih raziskovalcev« (Hrovatin 1959/60: 23) nastala leta 1957 še ena zvezna organizacija, in sicer Etnološko društvo Jugoslavije (EDJ), ki je skušala »nastopati kot edini pravi zastopnik stroke v zveznem merilu« (Hrovatin 1959/60: 23), so slovenski raziskovalci v želji, »da bi pozitivno uredili svoje odnose do obeh organizacij z željo po združitvi ali vsaj stalnem sodelovanju« (Prav tam), preimenovali organizacijo v Slovensko etnografsko društvo (SED). Zaradi dveh konkurenčnih krovnih organizacij je prišlo na Slovenskem do neenotnosti: nekateri člani so želeli osamosvojitve slovenskih raziskovalcev, drugi so v tem videli osamitev. Leta 1959 je predlog, naj se SED osamosvoji in izstopi iz ZDFJ, dobil en glas večine, »zato so navzoči člani menili, da ga ni mogoče realizirati« (Prav tam). Ker je Etnološko društvo Jugoslavije temeljilo na individualnem članstvu, ki je moralo biti potrjeno s strani centralnega odbora in ni dopuščalo republiških društev, pač pa le nesamostojne sekcije, so bili posamezni slovenski raziskovalci »ali samo člani SED in ZDFJ, ali istočasno tudi člani SED in ZDFJ, ali istočasno tudi člani EDJ ali pa samo člani EDJ« (Nav. delo: 24).

Vprašanje združitve zveznega folklorističnega in zveznega etnološkega društva v eno organizacijo, ki se je pojavljalo že od leta 1959 (prim. Zupančič 1960: 217–218), je odmevalo v celotnem obdobju delovanja društva. V Sloveniji je bila ta ločenost (kljub različnim interpretacijam, npr. Stanonik 2008) presežena z delovanjem Slovenskega etnografskega društva, ki se je leta 1975 preimenovalo v Slovensko etnološko društvo, v katerem so folkloristična vprašanja razumeli kot integralni del etnološkega raziskovanja, člani društva pa so, ne glede na to ali so se imeli za etnologe, etnografe, folkloriste, sodelovali tudi v široko zastavljenem etnološkem projektu Način življenja Slovencev v 20. stoletju, ki je s pripravo vprašalnic *Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja* pomenil mreženje posebne vrste (prim. Ravnik 1996). Z željo, da bi presegli dvojno organiziranost, je bil organiziran tudi edini skupni kongres etnologov in folkloristov oktobra 1983 v Rogaški Slatini. Po 29 folklorističnih in 17 etnoloških kongresih tudi skupni kongres ni prinesel zblizanja oz. poenotenega skupnega delovanja, saj na »obeh straneh ni [bilo, op. M. P.] volje niti za medsebojno obveščanje in dogovarjanje« (Terseglav 1985: 68). Neuresničeni naslednji skupni kongres folkloristov, etnologov in antropologov v Črni gori naj bi bil jugoslovanska »generalka« za svetovni antropološki in etnološki kongres v Zagrebu, vendar »sta ZDFJ in

ZEDJ sklenili nadaljevati delo po starem, torej z ločenimi kongresi v različnih terminih« (Terseglav 1985: 68).

Prvi kongresi folkloristov so obetali strokovno obogatitev, saj je bila

(r)aven poročil in razprav [...] zlasti v splošnem delu metodično in strokovno na višini, tako da sta kongres kot tudi letna skupščina z nakazanimi metodičnimi prijemi in iznesenim gradivom svoj namen vsestransko dosegla. (Baš 1959: 230)

Vendar pa so se že začele nakazovati pomanjkljivosti, saj je bila »v posebnem delu [ki je bil posvečen ljudski kulturi gostiteljskega območja, op. M. P.] marsikje očitna nejasnost, ali so namenjena domačim krajevnim ali pa nedomačim tujim udeležencem kongresa« (Baš 1959: 230). Glavnina težav pa je izvirala iz koncepta, da mora Zveza društev folkloristov Jugoslavije

postati vez med ožjim krogom strokovnjakov in vsemi tistimi, ki se želijo poglobljati v raziskovalno delo in tako spopolniti svoje dojetje vse raznolikosti in bogastva ljudske kulture. Na ta način se istočasno vzgajajo novi sodelavci, ki se morejo razviti v dobre raziskovalce. (Hrovatin 1961: 201)

Ozko družbeno omrežje raziskovalcev naj bi se tako odprlo in pritegnilo več članov, čeprav s šibkejšimi vezmi. Ta neselektivna množičnost, »revija referentov« (Zupančič 1960: 218), je vodila v pozneje večkrat očitano skoraj vrtičkasto miselnost, »odsotnost samokritike in strokovne kritike, celo neznanstvenost in nestrokovnost (raven nekaterih prispevkov je nižja od amaterske), ki omogočajo, da na takem srečanju prevladuje načelo 'Važno je sodelovati!'« (Slavec 1983: 103). Namesto odpiranja novih raziskovalnih obzorij so se tako razprave v nekaterih sekcijah pogosto vrtele »samo okrog načelnih vprašanj, ali so referenti dolžni upoštevati predpisano temo ali pa lahko berejo karkoli, kar je v zvezi z ustnim slovstvom, samo da imajo referat, s katerim lahko od društev terjajo dnevnicke za kongres« (Terseglav 1985: 67). Po Terseglavovi presoji referati niso prinašali nič novega in so ostajali »na deskriptivni in naivno komparacijski ravni ali pa še to ne« (Terseglav 1986: 74). Kongresi Zveze tako niso bili inkubator novih znanstvenih spoznanj in idej, pač pa so »nekateri raziskovalci začeli zaostajati ne samo za svetom in stroko, ampak že tudi za ljubiteljskim delom romantikov v prejšnjem stoletju« (Nav. delo: 75).

Na kongresih ZDFJ, ki so potekali vsako leto v drugi republiki, je bila vsakič tudi letna skupščina s poročili republiških društev. Pogosto so bili poleg zastopnikov raziskovalnih ustanov in mednarodnih združenj navzoči sekretarji republiških sekretariatov za kulturo in prosveto (npr. v Celju 1965 Tomo Martelanc in glavna sekretarka International Folk Music Council Barbara Krader). Kot krovna zvezna organizacija je bila ZDFJ povezana s političnimi strukturami in odvisna od finančnih sredstev oblasti: tako je bil kongres leta 1987 posvečen 50-letnici prihoda Josipa Broza Tita na čelo Komunistične partije Jugoslavije,

zato so folkloristi na kongresu počastili »tovariša Tita in najsvetlejše dosežke borbe naših narodov, doseženih pod njegovim vodstvom« (Fulanović-Šošić 1987: 4).

Kongresi Zveze so bili po eni strani predstavitev raziskovalnega dela, v veliki meri pa tudi značilnosti ljudske kulture območja, ki je gostilo kongres, obenem pa priložnost za druženje raziskovalcev in zainteresiranih posameznikov iz jugoslovanskih republik. Delo po sekcijah se je razlikovalo, največ kritik je bila deležna sekcija za ustno slovstvo. Terseglav je kot kritik »neznanstvenosti« za zgled kakovostnega delovanja postavil etnomuzikološko sekcijo, ki se je o teoretičnih problemih pogovarjala že na dvodnevnem sestanku pred kongresom. Vendar pa

[t]akšna homogena raziskovalna ekipa etnomuzikologov ni nastala čez noč in sama od sebe, ampak je plod dolgoletnega prizadevnega znanstvenega dela, človeške in znanstvene volje, da probleme usmerjajo k možnim rešitvam. (Terseglav 1985: 68)

V tem smislu jo razumemo kot intenzivno vozlišče družbenega omrežja.

Delovanje Zveze je zamrlo z razpadom skupne države, družbene mreže raziskovalcev, ki so se oblikovale tudi na kongresih obravnavane Zveze, pa so vplivale tudi na sodelovanje med raziskovalci in inštituti v državah naslednicah.

SKLEP

Iz prikazanih primerov so razvidna različna družbena omrežja raziskovalcev iste vede, ki so odraz tako kulturnozgodovinskih razmer časa kot izbir posameznih raziskovalcev ali institucij in so kot vsaka družbena struktura nudila tako možnosti kot z njo povezane ovire (Durkheim 1964).

Ker je Štrekelj »razprostrl [...] svoje mreže na vse kraje, koder živi narod slovenski« (Štrekelj 1887: 628), je kot univerzitetni profesor, vpet v idejna in participativna obnebja akademskega sveta, dosegel sodelovanje različnih ljudi, od dijakov, učiteljev in duhovnikov do železniških uradnikov. Z večjo dostopnostjo akademske izobrazbe in razvojem vede se je povečalo število raziskovalcev, ki so se začeli med seboj povezovati na različne načine. Tako leta 1956 nastalo delovno skupnost Alpes Orientales lahko označimo kot pobudo, spodbujeno od spodaj navzgor, saj skupnost ni bila formalnopravno institucionalizirana, člani pa so povezavo razumeli kot bratovščino podobno delujočih raziskovalcev skupnega kulturnega prostora. Skupnost je bila relativno zaprta, z uporabo latinščine v zbornikih srečanj se je navezovala na tradicijo akademskih institucij in dopuščala pridih elitnosti. Nasprotno pa je bila v istem času nastala Zveza društev folkloristov Jugoslavije od zgoraj navzdol spodbujena zvezna stanovska organizacija, ki je bila povezana in finančno odvisna od politike. Ob množični udeležbi je veliko sodelujočih pogosto ostajalo na ravni prezentacije in deskripcije, pogosto je primanjkovalo osredinjenosti na konceptualna vprašanja

in sinteze. Medtem ko so fokusirano zasnovana srečanja Alpes Orientales poglobljala raziskovanje določene teme v regionalno specifičnih različicah, pa kongresi ZDFJ niso dosegli raziskovalnega preboja v večji meri. Bili pa so prostor druženja in spoznavanja raziskovalcev različnih republik, kar je poglobljalo medinstitucionalno povezovanje in sodelovanje tudi po prenehanju delovanja Zveze po razpadu skupne države.

Obravnani trije primeri tako ponazarjajo različne vrste družbenih mrež slovenskih folkloristov: od uporabe družbene mreže raziskovalca za pridobivanja gradiva in uresničenje zastavljenega projekta (primer Karla Štreklja), prepletanja raziskovalnih interesov in deljenja spoznanj med akterji v družbeni mreži (Alpes Orientales) do oblikovanja skupnega izkustvenega prostora za širitev družbenih mrež, ki omogočajo nadaljnje sodelovanje (Zveza društev folkloristov Jugoslavije). Naštete oblike pa danes nadgrajuje mreženje raziskovalcev različnih strok, ki se povezujejo v različnih domačih in mednarodnih raziskovalnih in aplikativnih projektih, kar pa bi zaradi kompleksnosti problematike zahtevalo posebno obravnavo.

REFERENCE

- Baš, Franjo. 1959. Zveza združenj folkloristov Jugoslavije (V. kongres in letna skupščina v Zaječarju in Negotinu od 8. do 11. decembra 1958). *Slovenski etnograf* 12: 229–230. Dostopno na: <https://www.etno-muzej.si/sl/etnolog/slovenski-etnograf-12-1959/zveza-zdruzenj-folkloristov-jugoslavije>
- Bozeman, Barry in Elizabeth Corley. 2004. Scientists' Collaboration Strategies: Implications for Scientific and Technical Human Capital. *Research Policy* 33: 599–616. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.respol.2004.01.008>
- Cevc, Tone. 1976. Alpes Orientales 8 v Reziji (Italija). *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 16 (1): 13–14.
- Coleman, James. 1988. Social Capital in the Creation of Human Capital. *The American Journal of Sociology* 94: 95–120. DOI: <http://dx.doi.org/10.1086/228943>
- Coleman, James. 1990. *Foundations of Social Theory*. Cambridge: Harvard University Press.
- Crossley, Nick idr. 2015. *Social Network Analysis for Ego-Nets*. London, Thousand Oaks: SAGE.
- Dolenc, Janez. 1982. Ljudske pesmi v zapisih, prepisih in razpravah Simona Rutarja. *Goriški letnik* 9 (9): 21–36.
- Dolenc, Janez. 2001. Frančišek Borgia Sedej kot zbiralec pesmi in pripovedi v cerkljanskem narečju. *Koledar Goriške Mohorjeve družbe za leto 2002*: 63–68.
- Durkheim, Émile. 1964. *Essays on Sociology and Philosophy*. New York, Evanston in London: Harper & Row.
- Fikfak, Jurij. 1999. *Ljudstvo mora spoznati sebe: Podobe narodopisja v drugi polovici 19. stoletja*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC in Forma 7.
- Fikfak, Jurij. 2005. O recepciji in produkciji harmonije: Nekaj izhodišč na primeru škoromatov. *Traditiones* 34 (2): 75–86. DOI: <http://dx.doi.org/10.3986/Traditio2005340205>
- Fikfak, Jurij in Niko Kuret. 2008 (1985). Pogovor. V: Ingrid Slavec Gradišnik in Helena Ložar Podlogar (ur.), *Čar izročila: Zapuščina Nika Kureta (1906–1995)*. Ljubljana: Založba ZRC, 69–80.
- Fulanović-Šošić, Miroslava. 1988. *Zbornik radova XXXIV. kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Tuzla, 22. do 26. IX 1987: Diskusija, rasprave, izveštaji*. Tuzla, 4.

- Glonar, Jože. 1980 (1923). Predgovor. V: *Slovenske narodne pesmi: 4. zvezek*. Ur. Karel Štrekelj in Joža Glonar. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Golež Kaučič, Marjetka. 2011. Folkloristika in literarna veda: Sorodni, vendar tekmovalni znanstveni disciplini. V: Simona Kranjc (ur.), *Meddisciplinarnost v slovenistiki*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete (Obdobja; 30), 157–164.
- He, Z. L., Geng, X. S. in C. Campbell-Hunt. 2009. Research Collaboration and Research Output: A Longitudinal Study of 65 Biomedical Scientists in a New Zealand University. *Research Policy* 38 (2): 306–317. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.respol.2008.11.011>
- Hroch, Miroslav. 1968. *Die Vorkämpfer der nationalen Bewegung bei den kleinen Völkern Europas: Eine vergleichende Analyse zur gesellschaftlichen Schichtung der patriotischen Gruppen*. Praha: Universita Karlova.
- Hroch, Miroslav. 2000. *Social Preconditions of National Revival in Europe: A Comparative Analysis of the Social Composition of Patriotic Groups among the Smaller European Nations*. New York: Columbia University Press.
- Hrovatin, Radoslav. 1959/60. Slovenski raziskovalci ljudske kulture v odnosu do sorodnih zveznih organizacij. *Glasnik Slovenskega etnografskega društva* 2 (4): 23–24.
- Hrovatin, Radoslav. 1961. VII. Kongres Zveze društev folkloristov Jugoslavije v Makedoniji leta 1960. *Slovenski etnograf* 14: 199–202.
- Ivančič Kutin, Barbara. 2016. Folklorno gradivo in njegov zapis kot stičišče slovstvene folkloristike in dialektologije: Pogled v preteklost in predlogi za prihodnost. *Annales* 26 (4): 715–726. Dostopno na: <https://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-Q05Y7832>
- Jevnikar, Martin. 1982. Kenda, Josip (1859–1929). V: *Primorski slovenski biografski leksikon: 8. snopič Kacin - Križnar, 2. knjiga*. Gorica: Goriška Mohorjeva družba. Dostopno na: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi270806/>
- Judson, Pieter M. 2006. *Guardians of the Nation: Activists on the Language Frontiers of Imperial Austria*. Cambridge, MA in London: Harvard University Press.
- Judson, Pieter M. 2016. *The Habsburg Empire: A New History*. Cambridge, MA in London: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Kastrin, Andrej idr. 2017. Analysis of Slovenian Research Community through Bibliographic Networks. *Scientometrics* 110 (2): 791–813. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/s11192-016-2203-z>
- Katz, Sylvan J. 1994. Geographical Proximity and Scientific Collaboration. *Scientometrics* 31 (1): 31–43. DOI: <http://dx.doi.org/10.1007/BF02018100>
- Katz, J. Sylvan in Ben R. Martin. 1997. What is Research Collaboration? *Research Policy* 26 (1): 1–18. DOI: [http://dx.doi.org/10.1016/S0048-7333\(96\)00917-1](http://dx.doi.org/10.1016/S0048-7333(96)00917-1)
- Klobčar, Marija. 2006. Krekove presoje ljudskega pesništva. *Traditiones* 35 (2): 193–203. DOI: <http://dx.doi.org/10.3986/Traditio2006350210>
- Klobčar, Marija. 2011. Real and virtual spaces of revisiting the question “What to do with folklore?” *Traditiones* 40 (3): 5–16. DOI: <http://dx.doi.org/10.3986/Traditio2011400301>
- Klobčar, Marija. 2016. »Morebiti bi se še dal kje kak tak napev vloviti«: Zapisovalske usmeritve na Slovenskem v kontekstu slovanskih povezav. *Traditiones* 45 (2): 53–81. DOI: <http://dx.doi.org/10.3986/Traditio2016450205>
- Klobčar, Marija. 2017. Vloga Emila Korytka pri spoznavanju slovenskih pesemskih praks. *Traditiones* 46 (3): 19–32. DOI: <http://dx.doi.org/10.3986/Traditio2017460302>

- Klinec, Rudolf. 1976. Coronini-Cronberg, Franc Karel, grof (1833–1901). V: *Primorski slovenski biografski leksikon: 3. snopič Bor - Čopič, 1. knjiga*. Gorica: Goriška Mohorjeva družba. Dostopno na: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi161422/>
- Knoke, David in Song Yang. 2008. *Social Network Analysis*. 2. Ed. London, Thousand Oaks: SAGE.
- Kočevar, Ferdo. 1868. Predlog Matici slovenskej na blagohotni prevdarek. *Kmetijske in rokodelske novice* 26 (31): 244–246.
- Köstlin, Konrad. 2006. Alpes Orientales: Connecting Europe and the Alpine Arc. V: *Mednarodna konferenca Ljudsko izročilo in religija med tradicijo in transformacijo (2006; Ljubljana, Celje)*. Ljubljana in Celje: ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje, 34.
- Kropej, Monika. 2001. *Karel Štrekelj: Iz vrelcev besedne ustvarjalnosti*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Kropej, Monika. 2007. Ljudsko pesništvo iz popotne torbe Antona Pegana. V: Franc Černigoj (ur.), *Indija Komandija: Prozna ljudska besedila z Vipavskega, Goriškega, s Krasa in Tolminskega iz 19. stoletja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 20–35.
- Kumer, Zmaga. 1975. *Kam bi s to folkloro?* Ljubljana: Naše tromostovje.
- Kuret, Niko. 1973. »Alpes Orientales« VI (Thuisis-Tusaun 1970) in VII (Brixen-Bressanone 1972). *Traditiones* 2: 263–264.
- Kuret, Niko. 1997. Alpes Orientales. V: *Enciklopedija Slovenije I*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 50.
- Levec, Fran. 1967. *Pisma Frana Levca: Prva knjiga*. Ur. Francè Bernik. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Levec Fran. 1971. *Pisma Frana Levca: Druga knjiga*. Ur. Francè Bernik. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Levec, Fran. 1973. *Pisma Frana Levca: Tretja knjiga*. Ur. Francè Bernik. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Lovrenčič, Joža. 1928. Kenda, Josip (1859–1929). V: *Slovenski biografski leksikon: 3. zv. Hintner - Kocen*. Ljubljana: Zadružna gospodarska banka. Dostopno na: <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi270806/>
- Slovenska biografija. 2013. *Slovenska biografija*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi270806/#slovenski-biografski-leksikon>
- Matičev, Milko. 1956. Posvetovanje vzhodnoalpskih folkloristov v Ljubljani 26.–28. marca 1956. *Slovenski etnograf* 9: 279–282. Dostopno na: <https://www.etno-muzej.si/en/node/27325>
- Matičev, Milko. 1966. Folklor v Jugoslaviji in kratak pripis. *Sodobnost* 14 (6): 627–634. Dostopno na: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-TE1AK8X7/da9d0c31-dd3e.../PDF>
- Matičev, Milko. 1977. Alpes Orientales VIII, Rezija 1975. *Traditiones* 4: 309–310.
- Murko, Matija. 1912. † Karel Štrekelj. *Veda* 2 (6): 530.
- Novak, Vilko. 1958. Etnološko društvo Jugoslavije. *Slovenski etnograf* 11: 212–214.
- Novak, Vilko. 1960. Alpes Orientales. *Slovenski etnograf* 13: 237–238. Dostopno na: <https://www.etno-muzej.si/sl/etnolog/slovenski-etnograf-13-1960/alpes-orientales-acta-primi-conventus-de-etnographia-alpium-orientalium-tractantis>
- Ravnik, Mojca. 1996. Način življenja Slovencev v 20. stoletju: Ob koncu projekta Način življenja Slovencev v 20. stoletju - bi bila mogoča vsaj delna sinteza? *Traditiones* 25: 403–406. Dostopno na: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-9DE2L0AG/83e04a9b-d2d6.../PDF>

- Scott, John. 2017 (1991). *Social Network Analysis*. London, Thousand Oaks: SAGE.
- Slavec, Ingrid. 1983. Pomislek ob kongresnem zborniku (Zbornik 1. kongresa jugoslovanskih etnologov in folkloristov). *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 23 (3): 102–103.
- Slavec Gradišnik, Ingrid. 2000. *Etnologija na Slovenskem: Med čermi narodopisja in antropologije*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Slavec Gradišnik, Ingrid. 2007. Slovanski svet v obzorju slovenske etnologije. V: Petr Kaleta in Lubomír Tyllner (ur.), *Slovanský svět očima badatelů a publicistů 19. a 20. století: Sborník z Mezinárodní vědecké konference k 50. výročí úmrtí Ludvíka Kuby (Opole 16. - 17. listopadu 2006)*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 209–225.
- Slavec Gradišnik, Ingrid. 2008a. Pogledi in podobe: K vprašanem o produkciji znanja I. *Traditiones* 37 (2): 2017–250. DOI: <http://dx.doi.org/10.3986/Traditio2008370208>.
- Slavec Gradišnik, Ingrid. 2008b. Institucije in produkcija etnološkega znanja. V: Zorica Divac (ur.), *Slike kulture nekad i sad*. Beograd: Etnografski institut SANU (Zbornik; 24), 65–79.
- SNP 1. 1980 (1898). *Slovenske narodne pesmi: 1. zvezek*. Ur. Karel Štrekelj. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Stanonik, Marija. 2001. *Teoretični oris slovstvene folklore*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Stanonik, Marija. 2008. *Interdisciplinarnost slovstvene folklore*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Štrekelj, Karel. 1885. Jožef Pagliaruzzi-Krilan. *Ljubljanski zvon* 5 (4): 228–231.
- Štrekelj, Karel. 1887. Prošnja za narodno blago. *Ljubljanski zvon* 7 (11): 628–632. Dostopno na: <https://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-Q62DPKZY>
- Terseglav, Marko. 1985. Poročilo o 31. kongresu zveze društev folkloristov Jugoslavije. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 24 (3): 67–68.
- Terseglav, Marko. 1986. Razmišljanje k temi odnos ustne in pisane književnosti. V: Magdalena Veselinović Šulc (ur.), *Zbornik radova XXXII. kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije II, Sombor 1985*. Novi Sad, 74–76.
- Terseglav, Marko. 2001. Štrekljev sindrom. *Traditiones* 30 (1): 201–220. Dostopno na: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-QGCLYWND/64001b0b.../PDF>
- Tominšek, Josip. 1952. Prof. dr. Karel Štrekelj in nabiranje slovenskih narodnih napevov. *Slovenski etnograf* 5: 169–178. Dostopno na: <https://www.etno-muzej.si/sl/etnolog/slovenski-etnograf-5-1952/prof-dr-karel-strekelj-in-nabiranje-slovenskih-narodnih-napevov>
- Tuma, Henrik. 1997 (1937). *Iz mojega življenja: Spomini, misli, izpovedi*. Ljubljana: Tuma.
- Wuchty, Stephan, Benjamin F. Jones in Brian Uzzi. 2007. The Increasing Dominance of Teams in Production of Knowledge. *Science* 316 (5827): 1036–1039. DOI: <http://dx.doi.org/10.1126/science.1136099>
- Zupančič, Danica. 1960. Šesti kongres folkloristov na Bledu. *Slovenski etnograf* 13: 217–218.

SOCIAL NETWORKS IN FOLKLORE STUDIES

The development of Slovenian folklore studies has been significantly influenced by researchers' social networks, which outline their circle of thinking, cooperation, and publication. Cooperation between researchers contributes to the cross-fertilization of ideas (Katz and Martin 1997), because it includes various mental perspectives and stimulates new insights into complex issues, thereby significantly affecting the quality of results (He et al. 2009).

One of the best-known Slovenian folklore specialists, Karel Štrekelj, has been inscribed into Slovenians' collective memory by serving as the editor of the extensive collection Slovenske narodne pesmi (Slovenian Folk Songs), which is considered the first canonized form of Slovenian folksong creativity. However, this canon is not exclusively the fruit of Štrekelj's own judgment and perceptions, because his work largely entailed editing previously selected transcriptions that were sent to him by transcribers and collectors. In evaluating Štrekelj's work as an editor, the entire path from a song's transcription to its publication in print form is often overlooked: from selecting what to transcribe and what to copy to the manuscript collections (i.e., which songs the collector copied either from his own transcriptions or those of others) to the editorial policies concerning the publications of songs in newspapers and magazines. A look at the entire path of transcriptions with all these selections and filters shows that Štrekelj received preselected material, which he then categorized into individual song types based on his theoretical reflections. His extensive editorial work thus represented the peak of the pyramid of work performed by a broad network of transcribers, collectors, and editors that worked with him in creating this presentation of Slovenian folksong heritage. This article focuses on Štrekelj's colleagues that are in some way connected with Gorizia, where he spent eleven years as a child and young man.

Greater access to a university education and the development of the discipline increased the number of researchers that began to connect with one another in various ways. Thus in 1956, an informal working group of ethnographers from the eastern Alpine countries was formed, based on the recognition of the unity of folk culture in eastern Alpine regions regardless of their linguistic and political borders. It was called Alpes Orientales and it brought together researchers from Slovenia, Austria, Friuli, and Switzerland. This association, which was initiated by the Institute of Slovenian Ethnology at the Slovenian Academy of Sciences and Arts (Ljubljana, Slovenia), can be understood as a bottom-up initiative because it was not institutionalized in a formal sense and its members perceived it as a fraternity of similarly functioning researchers within a shared area. This community was relatively closed, and by using Latin in its printed conference proceedings it was linked to the tradition of academic institutions and had a whiff of elitism.

In contrast, the Union of Yugoslav Folklore Associations, which was established in the same period as a top-down federal professional organization, was connected to and financially dependent on political structures. Due to mass attendance at its congresses, participation often remained at the level of presentation and description, and there was frequently a lack of focus on conceptual issues and syntheses. Unlike the Alpes Orientales conferences, which focused on a specific research topic and explored its regionally specific versions in depth, these congresses

failed to make any significant research breakthroughs. They primarily represented a place where researchers from different Yugoslav republics could mingle and meet one another, which enhanced their interinstitutional integration and cooperation even after the Union was dissolved following Yugoslavia's breakup.

The three cases discussed reflect various aspects of the Slovenian folklore specialists' social networks: from using the researcher's social network to obtain material and realize a planned project (Karel Štrekelj), interconnecting research interests and sharing findings between actors within an individual social network (Alpes Orientales) to shaping a shared experiential environment for expanding social networks that make further cooperation possible (the Union of Yugoslav Folklore Associations).

Dr. Marjeta Pisk, asistentka z doktoratom, ZRC SAZU,
Glasbenonarodopisni inštitut, Novi trg 2, 1000 Ljubljana;
marjeta.pisk@zrc-sazu.si